

A SHORT SCOTIST HANDBOOK ON UNIVERSALS:
THE 'COMPENDIUM SUPER QUINQUE UNIVERSALIA'
OF WILLIAM RUSSELL, O.F.M. *

Alessandro D. Conti

1. The available information about the life of William Russell is scanty, and some of it controversial. He was a Franciscan monk and lived in the first half of the XVth century. Little¹ includes him among the Franciscan friars who studied at Oxford Convent and identifies him with friar William Russell who incepted as Doctor of Theology in 1429/30, but Emden² believes that there is not adequate evidence for his inclusion among the Oxford students, and that the identification proposed by Little is wrong, because the William Russell who incepted as Doctor of Theology in 1429/30 was an Austin friar and not a Franciscan friar.

He had some trouble with the Church, which proceeded against him twice, in 1424 and in 1425, because of his maintaining that a religious might lie with a woman without mortal sin, and that personal tithes need not be paid to parish priests. Probably the latter thesis caused a certain fright, as the University of Oxford henceforward required of every graduate on inception to take an oath in disavowal of Russell's teaching on tithes.

1.1. We know nearly nothing about his writings. Emden is silent on this subject, and Little and Lohr³ list only one short work, on Aristotle's *Categories*, besides the *Compendium super quinque universalia*. Both these works are extant in a single manuscript: Oxford, Corpus Christi College 126, of which they are the first two items.

2. The *Compendium super quinque universalia*, as the title shows, is a short tract on universals considered from a logical point of view as far as they are *secundae intentiones*. Russell follows on this subject Scotus' opinion⁴, and his purpose is to clarify the relationships between universals *qua* second intentions and common natures, on one hand, and between

* I am very grateful for the help provided me by Sten Ebbesen who checked my transcription and corrected my English.

1. A.G. Little, *Grey Friars in Oxford*, Oxford, 1892, pp.257-8.

2. A.B. Emden, *A Biographical Register of the University of Oxford to A.D. 1500*, Oxford, 1957-9, III. 1611-2.

3. C.H. Lohr, "Medieval Latin Aristotle Commentaries. Authors G-I", *Traditio*, 24 (1968), p. 208.

4. Cf. below in the text § 0.1.

the separate universals *qua* second intentions, on the other hand. Notwithstanding the brevity of the work, Russell deals with all the main problems connected with this subject, except those which fall under the analysis of predication.⁵ The fact that so many problems are considered in so little room, obviously causes a certain superficiality in the argumentation - very often it is nothing but question begging.

In general, Russell appears to be only a supporter of Scotus' doctrine on universals, but on the question of the relationship between the universal (*universale*) and the five predicables (*genus, species, differentia, proprium, accidens*) he detaches himself from Scotus' teaching and seems to have a personal position. In fact, while the Doctor Subtilis had only claimed that the universal is predicated univocally of the five predicables, without being one of the genera signified by the term 'genus',⁶ Russell argues that it is really (*realiter*) the same as the five predicables and only formally (*formaliter*) distinct from them⁷. In this way he uses on the level of second intentions the same conceptual schema that Scotus proposes only for the universals *qua* first intentions. This extension of Scotus' method of treating universals, though problematic in more than one respect, is certainly interesting. But regrettably Russell fails to develop it in all its implications, devoting only a few lines to the subject.

2.1. Besides Scotus, Ockham seems to be the only other author whose views are seriously discussed in the treatise. In the first section of the *Compendium* Russell polemizes against Ockham's position on the question whether what is universal exists *in anima* or *extra animam*. Although he quotes the Venerabilis Inceptor extensively and almost *verbatim*, it is evident that he does not quote Ockham directly from the *Summa Logicae*, but indirectly, probably through some excerpt on universals. In fact he quotes Ockham on three occasions, each time referring to chapters 15 and 16 of the first section of the *Summa*; but in reality he quotes a large portion of the 15th chapter only, the first time, and two short passages from the chapters 17 and 14 respectively, the second and the third time.

5. This fact is a little surprising, because the analysis of predication has a large room in all the tracts on universals of that period, such as those of Milverley, Scharpe, Penbygull, Whelpdale, Tarteys and Paul of Venice.

6. Cf. Iohannes Duns Scotus, *Quaestiones super Univ.Porph.*, q.8 (ed.Vivès, vol.I, pp.119-20). On this subject see: D.O. Dahlstrom, "Signification and Logic: Scotus on Universals from a Logical Point of View", *Vivarium*, 18 (1980), pp. 95-7.

7. Cf. below in the text § 3.1.1.

Medieval readers were accustomed to wrong references, and in this particular case the lack of precision is of no consequence. In fact, the reference is merely ornamental. Ockham is introduced because Russell needs a contrasting background against which the distinctive features of Scotus' opinion will stand out clearly. It is immaterial where the contrasting view has been stated.

References to other named and unnamed scholastics should be similarly understood. Russell mentions Albert the Great⁸, Antonius Andreae⁹, an anonymous opinion about the existence of universals¹⁰, and four anonymous opinions about the nature of the principle of individuation¹¹. These people and their opinions are not mentioned for their own sake but to provide a setting for Scotus' views.

2.2. Because of its close dependence on the Doctor Subtilis' doctrine and its brevity Russell's *Compendium* does not offer sufficient material for a theoretical evaluation; but it is historically interesting nevertheless since it is evidence of how Scotus' theories on universals and *distinctio formalis*¹² had been assimilated in England in the first decades of the XVth century. In fact, just in this period, or a bit earlier, some English logicians, namely William Milverley, John Scharpe, William Penbygull, Roger Whelpdale, and the Italian logician Paul of Venice (who studied in Oxford in the years 1390-93) were working out new theories about universals and predication which clearly depend on Scotus' doctrine of *distinctio formalis*. But we lack direct information about their interpretation of Scotus' theories. Russell's treatise partly fills this void. In this light, his definitions of *distinctio* and *identitas formalis, realis* and *essentialis*¹³ become particularly interesting just because of their nature of school-definitions.

3. Oxford, Corpus Christi College 126 is a paper manuscript from the XVth century, measuring about mm. 220 x 140 and consisting of 134 folios. The binding seems modern, and the numeration, too. It belonged to Thomas Penketh, an Austin Friar of the second half of the XVth century¹⁴.

8. Cf. below in the text §§ 0.1., 1.2 and 3.

9. Cf. below in the text § 1.2.

10. Cf. below in the text § 1.3.

11. Cf. below in the text § 5.1.12.

12. On the notion of *distinctio formalis* in Scotus see: M. McCord Adams, "Ockham on Identity and Distinction", *Franciscan Studies*, 36 (1976), pp. 25-43.

13. Cf. below in the text § 5.1.1.

14. On Thomas Penketh see: A.B. Emden, *op.cit.*, III. 1457.

Its contents according to Coxe's *Catalogue*¹⁵ are the following:

1. ff. 1r-3v: Guillelmi Russell franciscani compendium super quinque universalialia.
2. ff. 4r-13r: Eiusdem commentarius in Aristotelis *Praedicamenta*.
3. ff. 13v-16r: Quaestiones aliae logicales, eodem forsan auctore.
4. ff. 16v-20v: Quaestiones aliae, auctore, ut videtur Thoma Penketh (autograph?).
5. ff. 21r-134r: Gualteri Burley, sive cuiuscumque sit, in Aristotelis *Metaphysica* libri duodecim, cum praefatione.

The attribution of this last work to Walter Burley is probably wrong; in fact according to Lohr¹⁶ it is the commentary on *Metaphysics* of Antonius Andreae.

3.1. The text of the *Compendium*, written in a quite clear but inelegant English hand, is arranged in a single column of about 56 lines to a page. Abbreviations are sometimes extreme and occur in large numbers. No attempt has been made to decorate this portion of the codex, but the scribe uses a red ink for the initial letter of the tract, the rubric signs, the marginal notes and for underlining the names of the authors quoted in the text.

The orthography has been normalized; marginal corrections have been recorded, but not the other marginal notes.

I employ the following sigla:

~...~ words added by the scribe in the margin or between the lines

<...> words added by the editor

[...] words which should be deleted

15. H.O. Coxe, *Catalogus codicum mss. qui in collegiis aulisque Oxoniensibus hodie adservantur*, pars II, Oxford, 1852, pp. 46-7.

16. C.H. Lohr, "Medieval Latin Aristotle Commentaries. Authors A-F", *Traditio*, 23 (1967), p. 364.

<GUILLELMI RUSSEL OFM
COMPENDIUM SUPER QUINQUE UNIVERSALIA>

0. Utrum universale subiectum libri Porphyrii differat realiter a genere, specie, differentia, proprio et accidenti.

5 Et arguitur contra suppositum primo sic: nam quod est subiectum in omni scientia non est subiectum proprium logicalis scientiae; sed universale est huiusmodi - ut patet per Philosophum¹, qui dicit quod de singulari non est scientia -; ergo <etc.>

10 Item sic: si universale sit subiectum illius libri, ergo qua ratione unum universale, eadem ratione omnia quinque; et per consequens sunt quinque subiecta. Consequens falsum, ergo etc.

Item contra quaesitum: 'ratio' subiecti, si differat realiter, ergo habet per se realitatem ab eis distinctam; et per consequens 'non' est subiectum universale - quod falsum est.

15 Ad oppositum tamen et pro supposito erit Aristoteles et Porphyrius, Albertus, Boethius et omnes expositores. Et quod differat realiter probatur sic, quia realitas eius est alia ab aliis realitatibus illorum; et per consequens realiter differt ab eis.

20 0.1. Pro declaratione vero illius aliquas reperio difficultates ex opinionibus doctorum sibi repugnantibus, quas aliququaliter declarabo sequens in hac materia opinionem Doctoris Subtilis².

Prima difficultas est haec: cum ita sit quod universale est, an sit in operatione intellectus tantum, vel in re extra intellectum, aut in utroque.

25 Secunda difficultas: cum universale sit subiectum in omni scientia, quid istorum est illud.

Tertia difficultas: si universale habeat se indifferenter ad quinque universalialia.

30 Quarta est an quinque universalialia inter se distinguuntur re vel ratione.

Quinta difficultas: et si distinguuntur re, qua distinctione.

¹ Aristoteles, *Metaph.*, VII, c.15, 1039b 27 - 1040a 5. ² Cf. Iohannes Duns Scotus, *Opus Oxon.*, II, d.3, qq. 1-6 (ed. Vivès, vol. XII, pp. 6-159); *Quaestiones miscell. de formalitatibus*, q. I (ed. Vivès, vol. V, pp. 338-53); *Quaestiones super Universalialia Porph.*, qq. 3, 6, 8, 9, 10, 11, 14, 16 (ed. Vivès, vol. I, pp. 69-72, 110-1, 119-21, 134-7, 177-8, 206-12); *Quaestiones subtil. in libros Metaph. Aristot.*, VII, q.18 (ed. Vivès, vol. VII, pp. 452-61); *Reportata Parisiensia*, II, d.12, q.8 (ed. Vivès, vol. XXIII, pp. 36-41).

Sexta difficultas: si definitio generis vel speciei sit plurium aut unius rei.

Septima difficultas: si differentia, proprium et accidens de omnibus praedicantur in quid vel in quale.

5 1. Quantum ad primam difficultatem tres sunt opiniones.

1.1. Quarum prima est quod universale est tantum in anima, et sic <nihil> nisi intentio animae vel fabricatio intellectus, nec ulla³ substantia aut accidens extra animam. Istud suadetur primo ratione [sic] et postea auctoritate, in 15° et 16° capitulis *Summae*⁴ inceptoris Ockham⁵.

10 Primo sic: nullum universale est substantia singularis; sed omnis substantia est una [in] numero et singularis; ergo nulla substantia est universale.

Item sic: si aliqua substantia est universale, vel est una res vel plures. Si una res, tunc est singularis; si plures, tunc est plures
15 homines, boves vel leones, et sic de aliis - quod est inconveniens.

Item, si aliqua substantia esset universalis et res existens in pluribus distincta ab eis, sequeretur quod posset esse praeter eos - quod est absurdum dicere.

Item, sequitur ex illa opinione quod Deus non posset adnihilare
20 unum individuum nisi adnihilaret omnia individua eiusdem speciei, quia si adnihilaret unum, adnihilaret quicquid esset de essentia illius; et per consequens etiam adnihilaret universale illud.

Item, universale non posset poni⁶ aliquid extra totaliter essentiam singularis; et per consequens singulare componeretur ex universalibus;
25 et sic non magis singulare esset singulare quam universale.

Item, sequitur quod aliquid quod est de essentia Christi esset miserum et damnatum, quia eadem natura quae est in Christo esset in Juda damnata - quod est absurdum dicere.

Hanc vero opinionem auctoritatibus vallabo. Primo X *Metaphysicae*⁷:
30 "aliquid universalium esse substantiam est impossibile".

Item, Commentator, VII⁸ *Metaphysicae*, commento 44⁹: "in individuo non est substantia nisi materia et forma ex quibus componitur".

3 nec ulla: nulla O. 4 Summae: summi O. 5 Ockham, *Summa Logicae*, I, cc. 15-6 (*Opera Philosophica*, vol. I, pp. 50-7). 6 poni: p'o O.
7 Aristoteles, *Metaph.*, X, c.2, 1053b 17-9. 8 VII: V O. 9 Averroes, *In Metaph.*, VII, tc. 44 (ed. Iuntina 1562-74, vol. VIII, f. 197D).

Item, commento 45, *ibidem*¹⁰: "impossibile est aliquid illorum quae dicuntur universalia esse substantiam".

Item, VIII *Metaphysicae*¹¹: "universale non est substantia neque genus".

5 Et sic, qualitercumque consideretur, nullum universale est substantia; sed quodlibet universale est intentio animae, quae non differt, secundum aliquos¹², ab actu intelligendi.

1.1.1. His vero rationibus sic respondetur: primo dicitur quod minor est falsa primi argumenti, quia in textu Porphyrii universalia sunt secundae substantiae.

Ad secundum dicitur quod universale nec "est" una "res" singularis nec plures, sed est una res universalis.

Ad tertium dicitur quod universale quidditative sumptum potest esse et est naturaliter prius singularibus et praeter ea.

15 Ad quartum dicitur quod potest adnihilare unum individuum alio non adnihilato, salva operatione. Et ratio est quia nulla universalitas est quidditative in omni individuo secundum se totum.

Ad quintam rationem dicitur quod universale est de essentia cuiuslibet singularis, et universale est in individuo quasi materia et differentia individualitatis quasi forma; et ideo a ratione individuali habet denominari et non a ratione universalitatis.

Ad sextum dicitur quod essentia Christi est tota beata, quia propria essentia eius in quantum homo est quidditas graduata quae est cum eo in caelo. Bene¹³ tamen concedi potest quod natura ut in inferno est misera et ut in Christo beata - quod non est magis inconveniens quam de angelica natura.

Nunc vero respondetur ad auctoritates. Ad primam dicitur quod Aristoteles intelligit de substantia prima.

Ad secundam, Commentator intelligit de substantia quae est in compositione naturali, ut ibi exprimit. Stat tamen cum hoc quod ibi sit aliqua alia substantia metaphysicalis, ut natura, tamen ratione individuali.

Ad tertiam et quartam patet responsio ex praedictis.

10 Averroes, *ibidem*, tc. 45 (f. 197K). 11 Averroes, *ibidem*, VIII, tc. 2 (f. 210D). 12 *Exempli gratia* Ockham, *Scriptum in I Sent.*, d.2. q.8 (*Opera Theologica*, vol. II, pp. 289-92). 13 Bene: Unde O.

1.2. Et ideo pono aliam, quam magis reputo veram, salva implicatione: quod universale est vera res extra animam, realiter existens in suis individuis, distinctum ab eis tantum formaliter. Quod de se non "est" universale, sed per intellectum, quia ipse¹⁴, secundum Commentatorem¹⁵, facit universalitatem in rebus; est tamen de se commune, et per consequens non est de se, vel secundum rationem, individuale[m]. Est etiam una res non unitate numerali, sed unitate reali, quae minor est unitate numerali.

Hanc vero probo sic: primo multiplici ratione, postea auctoritate.
10 Primo tamen praemittam communem distinctionem universalium. Est vero universale naturale vel physicum, ut sol est causa universalis omnium generabilium et corruptibilium. Est etiam universale logicum, quod est intentio communis fundata super rem communem, de pluribus praedicabilis. Est etiam universale metaphysicum, quod est illa /f.1v/ res
15 communis subiectata¹⁶ tali intentioni, quae est vera res existens in pluribus extra animam.

Hoc vero universale ultimum habet triplicem divisionem vel considerationem, secundum Albertum, *De anima*¹⁷, et Commentatorem¹⁸, et Antonium And'reae, in *Metaphysica*¹⁹ sua, et Doctorem Subtilem²⁰, super primum²¹, VI^a quaestione²², cuius consideratio est haec: vel universale
20 potest considerari ante rem; et sic est natura et quidditas tantum, et prima intentio, quae potest denominari ab intentione secunda - quae est, secundum istum Doctorem, respectus²³ rationis concomitans operationem intellectus. Vel universale potest considerari ut in re est,
25 scilicet in suis individuis; et ibi, secundum Doctorem illum, recipit rationem²⁴ universalitatis complete quando intellectus attribuit sibi istam intentionem, "scilicet" esse in multis et dici de multis. Et tunc est universale in actu et completum. Primo <modo> est universale incompletum et in potentia; est res²⁵ tamen communis primo modo in actu, sed non universale. Tertio modo potest sumi post rem, "per" ab-

14 ipse: ipsa O. 15 Averroes, *Comment. magnum in Arist. De anima libros*, I, tc. 8 (ed. Crawford, p. 12,25-6). 16 subiectata: sbiſta O.
17 Albertus Magnus, *De anima*, I, tr. 1, c. 4 (ed. Colon., vol. VII.1, p. 8,81-90). 18 *Locum non inveni; sed forte pro: Avicenna, Logica*, ed. Venetiis, 1508, f. 2rb. 19 *Locum non inveni; sed doctrinam Antonii Andreae de universali vide praesertim in Quaestionibus super XII libros Metaphysicae*, I, q.10, et VII, q. 16. 20 Subtilem: *εὐφρό* O.
21 primum: forte pro Porphyrium? 22 Cf. Iohannes Duns Scotus, *Quaestiones super Univ. Porph.*, q. 11, responsio ad q.9 (ed. Vivès, vol. I, p. 136). 23 respectus: communibus add. et del. O. 24 rationem: in illius quando add. et del. O. 25 res: sumi post rem abstractionem add. et del. O.

stractionem intellectus; et hoc dupliciter: vel abstrahendo ipsum ab omnibus condicionibus materialibus, et tunc est vera quidditas ut prius, vel ut Ockhamistae faciunt, et tunc nihil aliud est quam quaedam intentio - ut prius dictum est.

5 Iam restat probare quod universale sit a parte rei praeter omnem conceptum et operationem intellectus. Primo sic: quando aliqua duo a parte rei conveniunt et a parte rei differunt inter se, non eadem re nec per idem differunt et conveniunt. Sicut Sortes et Plato a parte rei differunt et a parte rei conveniunt; ergo per aliam rationem conveniunt et per aliam rationem differunt. Tota ratio convenientiae est
10 natura; et per consequens natura vel species - quod idem est - est communis eis. Et sic aliud est commune a parte rei praeter conceptum.

1.2.1. Huic respondet Inceptor²⁶, in loco praeallegato, et dicit quod per idem Sortes et Plato differunt realiter et conveniunt realiter,
15 quia se ipsis conveniunt et differunt. Et dat exemplum ibidem, dicens quod sicut est inter naturam et proprietatem individualement quod inter se conveniunt realiter et distinguuntur formaliter; et sic se ipsis conveniunt et distinguuntur.

Sed contra istam responsionem arguitur aliter, et sic: cum Sortes et Plato realiter conveniunt et realiter distinguuntur - ut affirmat Inceptor ibi supra - vel ergo se totis conveniunt vel in parte conveniunt.
20 Si primo modo, ergo non distinguuntur. Si secundo modo, vel ergo a parte proprietatum individualium - quod falsum est - vel ex parte speciei. Si ex parte speciei, ergo sola ratio convenientiae est ex parte speciei, et non secundum se totum - quod est contra eum.

Item arguitur sic: plus conveniunt Sortes et Plato quam Sortes et asinus a parte rei, praeter conceptum "aliquem", alioquin inclinatio naturalium condicionum hominum quam habe<n>t ad se magis quam ad asinos
25 esset ab intellectu; et per consequens, cum intellectus sit iam²⁷ aequalis virtutis quod prius fuit, potest facere homines naturaliter inclinare se ad asinos, sicut fecit, per talem opinionem, inclinare ipsos ad se. Cum ergo plus conveniunt a parte rei Sortes et Plato quam Sortes et asinus, et non se totis - ut probatum est -, ergo in parte; et per consequens talis pars esset eis communis et realis, quae pars est
30 species. Ergo etc.

26 Ockham, *Summa Logicae*, I, c.17 (*Opera Philosophica*, vol.I, p. 58).

27 iam: vel ita O.

Item, illud quod naturaliter praecedit intellectum a parte rei est praeter ipsum; sed universale vel commune est huiusmodi; ergo etc. Minor patet, quia natura est prius naturaliter quam quodcumque suum individuum, ut patet per istam regulam: illud est prius alio a quo non
 5 convertitur etc. Et sic habet se natura ad omnia supposita; ergo etc. Sed talis natura est commune suis individuis; ergo praeter intellectum ipsa species est; et per consequens una res cum non sit fabricata ab intellectu.

Item arguitur sic: primum obiectum intellectus est ens reale, et
 10 primum obiectum intellectus est universale, ergo universale est reale; sed non reale ab anima, quia praecedit omnem eius actum et est eorum actuum mensura; ergo est reale extra animam.

Item, omnis natura specifica est prius naturaliter, secundum Aristotelem²⁸, quam aliquod individuum vel actum individui; sed omnis fabricatio intellectus est actus individui; ergo omnem talem fabricationem praecedit naturaliter natura specifica eiusdem individui; et per consequens universale tale non est fabricatum, sed reale.

Item, omnis scientia realis et una²⁹ est de subiecto reali non fabricato; sed omnis scientia est de universali; ergo universale est reale. Vel oportet quod omnis scientia sit ens rationis - quod falsum est.
 20

Item, natura specifica est de esse reali individui³⁰; sed hoc non attribuit sibi intellectus, sed natura; ergo species est naturalis et non fabricatum.

Item, secundum Ockham in *Summa*³¹, capitulo 15° et 16^o³², universale
 25 est ita naturale signum singularium sicut fumus est signum ignis et gemitus infirmitatis; sed gemitus et fumus sunt ita naturalia signa quod non sunt ab intellectu, sed movent ipsum intellectum; ergo ita naturale est universale quod non est ab intellectu, sed movet ipsum.

Hoc affirmatur multis auctoritatibus. Primo sic: dicit³³ Porphyrius³⁴ quod universale est aptum natum significare seu dici de³⁵ pluribus; et per consequens aptitudo eius est a natura.

Item, ibidem³⁶ dicit: "species et genera praedicantur in quid"; si igitur omnis quidditas rei est intentio, tunc omnis quidditas rei est sibi accidens. Consequens falsum, ergo <etc.>.

28 Cf. Aristoteles, *An. Post.*, I, c.2, 72a 1-4 et *Metaph.*, IX, c.8, 1050b 6-7. 29 una: vel vera O. 30 individui: secundum add. et del. O. 31 *Summa*: sua add. et del. O. 32 Ockham, *Summa Logicae*, I, c. 14 (*Opera Philosophica*, vol. I, p.49). 33 dicit: quod add. et del. O. 34 Non Porphyrius, sed Aristoteles, *De interpr.*, c.7, 17a 39-40. 35 de: multis add. et del. O. 36 Porphyrius, *Isagoge*, 2, 15-6 et 4, 10-2.

Item, X³⁷ *Metaphysicae*³⁸: "in omni genere est unum primum quod est mensura omnium quae sunt in illo genere"; huiusmodi non est singulare; ergo universale.

Item, secundae substantiae sunt in primis - ut dicit Porphyrius³⁹; sed non per intellectum; ergo etc.

Item, istae duae auctoritates⁴⁰ Porphyrii et Aristotelis, scilicet: "universale est aptum natum de pluribus praedicari"⁴¹ et "universale est unum in multis et dicitur de multis"⁴², probant opinionem illam, scilicet Doctoris Subtilis, qui dicit⁴³: "universale aliquando sumitur incomplete" - et ibi prima auctoritas - "et aliquando sumitur complete" - et ibi secunda auctoritas.

Multa alia possunt adduci pro illa opinione, sed ista sufficiunt.

1.3. Tertia opinio est ista: quod universale est ens extra animam totaliter; quae mihi videtur - si bene intelligatur - non variari ab ista nisi verbis tantum. Ideo dimitto illam.

2. Secunda difficultas est, cum /f.2r/ universale sit subiectum in omni scientia, an illud universale sit ens tantum in anima, vel in re extra.

Huic difficultati dicitur quod cum diversae sunt scientiae, scilicet reales, ut metaphysica, physica et mathematica, etc., et aliquae sunt scientiae rationis, ut grammatica et logica, ideo diversa sunt subiecta. Nam subiectum cuiuslibet scientiae realis est universale in re tantum, tamen graduatum; ut in physica corpus mobile, in metaphysica ens commune, in mathematica corpus quantizatum⁴⁴, etc. Sed in scientia rationis, ut in logica et in libro Porphyrii, subiectum eius est universale quod est intentio communis fundata super universale reale, quod dicitur intentio secunda. Et ideo dicit Avicenna⁴⁵ quod logica est de intentionibus secundis adiunctis primis.

3. Tertia difficultas est si universale habeat se indifferenter ad quinque universalis.

Et quod non probatur sic: quia tunc esset aequivocum, vel univocum, aut analogum; <sed nec est aequivocum, nec univocum, nec analogum;> ergo

37 X: V O. 38 Aristoteles, *Metaph.*, X, c.1, 1052b 18-9 et 31-2.

39 Locum non inveni. 40 auctoritates: scilicet *add. et del. O.*

41 Cf. *supra* nota 34. 42 Cf. Aristoteles, *An. Post.* I, c.11, 77a 5-9 et etiam Robertus Grosseteste, *Com. in Post. An. libros*, I, c.8 (ed. Rossi, p.161).

43 Cf. Iohannes Duns Scotus, *Quaestiones subtil. in libros Metaph. Arist.*, VII, q.18 (ed. Vivès, vol. VII, pp. 456-7). 44 quantizatum: qñt^m O.

45 Avicenna, *Phil. prima*, tr. I, c.2 (*Avicenna latinus*, 1977, p.10, 73-4).

etc. Minor probatur pro omni parte. Primo quod non est univocum: quia tunc esset genus, vel species, vel differentia, proprium vel accidens, quia omne commune univocum est unum istorum; sed nec nullum istorum, quia tunc esset sextum universale. Consequens falsum; ergo <etc.>.

5 Nec est aequivocum, quia aequivocum nullam rationem habet secundum proprium nomen per quam convenit omnibus suis significatis; sed universale habet rationem nominis et rei per quam convenit omnibus, per istam scilicet: universale est unum in multis et dicitur de multis. Ergo nec est aequivocum.

10 Tercio [modo] non est analogum, quia analogum est quod convenit pluribus secundum prius et posterius, et convenit posteriori per habitudinem ad prius; sed universale aequè primo convenit omnibus, nec alicui per habitudinem ad aliud, quia tunc differentia vel proprium haberet totam suam unitatem ab alio, scilicet specie vel genere. Consequens
15 falsum; ergo nec est analogum.

Et per consequens non est aliquod commune indifferenter se habens ad quinque universalia.

Ad oppositum arguitur: universale convenit omni universali determinato, ut generi, speciei, differentiae etc.; et hoc secundum nomen
20 et nominis rationem; ergo est eis commune.

Item, non magis intensive, quantum⁴⁶ ad esse univoce commune pluribus, universale convenit generi quam speciei; sed magis extensive, quia pluribus convenit genus quam species; ergo indifferenter se habet universale ad quinque universalia intensive vel proprie. Et per consequens est eis commune indifferenter.
25

Item, secundum Albertum⁴⁷, universale est genus ad quinque universalialia. Et ratio sua est quia praedicatur de omnibus illis tamquam de pluribus differentibus specie in eo quod quid; quia si quaeratur quid est genus, vel species, aut differentia, convenienter respondetur quod
30 est universale. Et sic est genus ad omnia quinque universalialia; et per consequens <est eis commune> indifferenter.

3.1. Pro declaratione istius dubii dico autem quod sicut est ordo secundum superius et inferius in primis intentionibus, ut inter Sortem et hominem, et sic est in secundis intentionibus inter genus et speciem
35 et universale. Ita quod iste terminus 'genus' significat rem communica-

46 quantum: quam O. 47 Albertus Magnus, *Liber de praedicabilibus*, tr. II, c.9 (ed. Borgnet, vol. I, pp. 39-40).

tam pluribus differentibus specie, et 'species' significat rem communica-
tam pluribus differentibus numero, et sic de aliis. Et tales sunt secun-
dae intentiones. Iam ita est quod iste terminus 'universale' significat
unum conceptum communem istis intentionibus secundis, scilicet qui⁴⁸ est
5 esse in pluribus et dici de pluribus. Haec autem intentio communis est
generi, et speciei, et differentiae et omnibus.

3.1.1. Sed tunc est duplex difficultas: quare illud universale non
dicit sextum universale, et si debet dici genus, ut praedicatur.

Huic respondeo quod, secundum sensum meum, nec debet dici sextum
10 nec genus. Et ratio est ista. Primo dico quod Porphyrius posuit tan-
tum quinque universalialia, quia non plura sunt ad invicem realiter vel
numeraliter distincta, quia illud quod voco sextum est idem omnium il-
lorum numeraliter et realiter, non tamen formaliter. Et sicut non oportet,
si sint tres homines singulares, ponere quantum istis tribus prop-
15 ter naturam communem, sic⁴⁹ nec oportet ponere sextum universale propter
conceptum communem omnibus illis.

Et si arguatur quod nec genus nec species distinguitur realiter, et
propter hoc non oportet ponere unum universale, huic respondeo et dico
quod genus et species possunt dupliciter considerari: vel ut coincidunt
20 in⁵⁰ compositione metaphysicali⁵¹, et sic non distinguuntur realiter;
vel possunt accipi ut sunt communia universalialia omnibus aliis, et sic
tam numeraliter quam etiam realiter distinguuntur. Et universale tamen
eis commune non realiter, sed tantum formaliter distinguitur ab eis.

Ad secundam difficultatem dico quod ratio Alberti non includit
25 quod universale deberet dici genus, licet praedicetur de pluribus dif-
ferentibus specie in eo quod quid, quia intellectus istius difficultatis
est quod praedicetur de pluribus speciebus immediate differentibus in
quid; sed quinque universalialia, ut genus et species, non sunt formaliter
et immediate plures species, quia genus accipitur ut distinguitur⁵² ab
30 omni specie, et species ut distinguitur ab omni genere, et differentia
ut distinguitur ab utroque. Et sic, licet universale praedicetur de
eis in quid, non tamen ut de differentibus immediate et formaliter spe-
ciebus; et bene vocatur 'universale' et non 'genus', sicut bene vocatur
'natura communis' homo et non Sortes, quia sicut Sortes sortitur ratio-
nem vel vocationem hominis propter naturam, sic genus speciesque sortiun-
35 tur nomen 'universale' propter conceptum eius quem communicant.

48 qui: qⁱ O. 49 sic: *vel* sicut O. 50 in: et O. 51 metaphysi-
cali: meteli O, et *infra* 52 distinguitur: *lectio dubia*.

4. Quarta difficultas principalis est si universalia inter se distinguuntur re vel ratione.

Circa istam difficultatem contrariae sunt opiniones: qui vero ponunt universalia entia rationis vel fabricationis, ponunt ea tantum distingui ratione; qui autem ponunt ea realia esse, ponunt ea distingui re et non tantum ratione.

5. Et ideo descendo ad quintam difficultatem quae quaerit qua distinctione distinguuntur a parte rei.

Cui respondetur praemissis tamen quibusdam distinctionibus. Quarum prima est haec: universalia possunt secundum tres habitudines considerari. Primo per habitudinem universalitatis largissime⁵³ ad quinque species universalium: et ut <sic> universalia distinguuntur tantum formaliter. Possunt secundo considerari per habitudinem quam habent inter se, ut communia sunt ad omnia alia; et sic illa distinguuntur formaliter, realiter et essentialiter. Tertio possunt considerari per habitudinem quam habent in ordine compositionis metaphysicalis; et sic ad minus distinguuntur formaliter.

5.1. Circa istam habitudinem et compositionem diversae apparent /f.2v/ difficultates. Quarum prima est haec et de identitate generis et speciei et eorum distinctione in metaphysicali compositione.

Secunda est de identitate generis et differentiae, et eorum distinctione.

Tertia est de identitate speciei et differentiae, et eorum distinctione.

Quarta est de identitate proprii et speciei, et eorum distinctione.

Quinta est de identitate accidentis ad genus, speciem et alia universalia.

Sexta: quid⁵⁴ est subiectum novem generum accidentium, ut genera et species sunt.

Septima: si genus secundum se totum sit in omni specie sua.

Octava: si species dicat totam essentiam individui.

Nona: si species potest salvari in uno individuo et genus in una specie.

Decima: si genus pro illo priori in quo praecedit speciem sit proprie genus.

53 largissime: largissimi O. 54 quid: quod O.

Undecima: si differentia ante quam dividat genus sit a parte rei.

Duodecima: si proprietas individualis sit ad speciem determinandam ut forma vel materia.

5.1.1. Quantum ad primam difficultatem dicitur quod genus et species distinguuntur tantum formaliter, et sunt idem realiter et essentialiter, et aliis modis.

Pro cuius declaratione ampliori, primo praemitto quid sit distinctio formalis, realis et essentialis, et istorum identitates.

Primo⁵⁵: distinctio formalis est respectus differentiae inter duas formalitates. Formalitas est adaequata ratio cuiuslibet rei. Identitas est aliquorum convenientium⁵⁶ in eadem formalitate.

Distinctio realis est respectus differentiae inter duas realitates. Realitas est entitas completae perseitatis. Identitas realis est aliquorum convenientia in eadem realitate.

Distinctio essentialis est respectus differentiae inter diversas essentias. Essentia est quidditas graduata uniuscuiusque rei. Identitas essentialis est aliquorum convenientium in eadem essentia.

Istas vero identitates et distinctiones alias probabo esse veras et sequentes sententiam Doctoris Subtilis.

Istis positis iam restat probare priora. Nam genus et species differunt a parte rei, sed non realiter, quia non habent realitates distinctas. Et licet genus habeat quidditative entitatem completae perseitatis per se, sine specie, tamen species non habet per se sine genere. Et istorum una est entitas completae perseitatis, et tamen duae formalitates, quia alia est adaequata ratio generis et alia speciei. Et sic patet quod genus et species differunt tantum formaliter et sunt idem realiter.

5.1.2. Secunda difficultas est de identitate generis et differentiae, et eorum distinctione.

Circa quod sciendum est quod genus et differentia magis differunt quam genus et species. Et causa est quia species est ex genere et differentia, <sed differentia> non est ex eo nec e converso. Sed haec duo coincidunt ad compositionem speciei, et inter se distinguuntur realiter, quia utrumque habet per se suam realitatem in natura sua; et sunt idem essentialiter, tum⁵⁷ quia <differentia> integrat unam essentiam specifi-

55 Primo: Prima 0.
sic infra linea 17.

56 convenientium: forte pro convenientia, et
57 tum: tamen 0, et sic infra linea 1.

cam cum genere, tum etiam quia differentia de se non habet aliquam quidditatem, sed sortitur illam quam genus suum habet potentialiter, et sortitur illam⁵⁸ quam integrat actualiter. Et ideo nec est quidditas per se, nec habet quidditatem per se, sed est pars quidditativa. Et ideo
 5 dicit Porphyrius⁵⁹ quod genus continet differentias potestate.

Nota etiam quare non est quidditas nec habet quidditatem, quia nulli est inferius nec superius in prima intentione, quia nulla differentia superior in ordine praedicamentali continet aliam differentiam; sed ordo superioritatis differentiae est a prima intentione ad secundam, ut sic⁶⁰: rationale est differentia, et differentia est universale.
 10

Et sic patet quod una est essentia generis et differentiae, quia una est eorum quidditas.

5.1.3. Tertia difficultas est de identitate speciei et differentiae, quae diversificantur⁶¹ ut totum et pars, sed realiter 'sunt idem' et distinguuntur solum formaliter.
 15

5.1.4. Quarta difficultas est de identitate proprii et speciei, eo eorum distinctione.

Pro quo est notandum quod Boethius, super *Universalibus*⁶², dicit quod proprium emanat de genere accidentium, et tamen tantum formaliter distinguitur a suo subiecto. Ergo videtur quod substantia et aliquod accidens tantum habent distinctionem formalem; et per consequens sunt idem realiter, et essentialiter et omnibus aliis modis - quod videtur absurdum dicere.
 20

Hic eveniunt novae difficultates. Primo, cum proprium sit accidens, cur ponitur per se una species universalium alia ab accidente.
 25

Secunda, cum sit accidens, quo modo est idem cum suo subiecto [substantiae].

Pro primo dico quod dupliciter potest sumi accidens. Primo pro omni eo quod non est substantia; et sic proprium continetur sub accidente. Secundo modo potest <sumi> pro accidente vel pro eo quod⁶³ <non> determinat sibi subiectum; et sic proprium non continetur sub accidente, quia determinat sibi subiectum. Et causa est quia est condicio consequens naturam subiecti, et emanat ex eius principiis. Et 'hoc' non
 30

58 et sortitur illam: *fortasse delenda*. 59 Porphyrius, *Isagoge*, 11, 4-5. 60 sic: rationale est differentia *add. et del.* O.

61 diversificantur: identificantur O. 62 Boethius, *In Porphy. Isagogen editio secunda: de proprio* (ed. Brandt, p. 276,3-4).

63 quod: *spat.vac.* 3 *fere litt.* O.

facit aliquod aliud accidens a proprio, nec separabile nec inseparabile, ut nec nigredo in corvo nec albedo in cygno. Et ideo, propter istas condiciones - quod scilicet determinat sibi subiectum, et quod uni speciei soli convenit, et quod omni individuo et semper eiusdem speciei
5 convenit -, ideo distinguitur ab accidenti communiter dicto⁶⁴, cui nulla talis condicio accidit.

Ad secundam difficultatem dico quod proprium potest dupliciter considerari: vel in ordine quem⁶⁵ habet in proprio genere accidentis, et sic distinguitur a subiecto realiter et essentialiter; vel potest considerari ut est in subiecto, et sic habet identitatem realem cum ipso.
10

Et si obiciatur per illud dictum Porphyrii⁶⁶ quod destructo proprio destruitur eius "subiectum", dicitur quod hoc non est formaliter verum, sed concomitative, eo quod subiectum prius est.

5.1.5. Quinta difficultas particularis est de identitate accidentis ad alia universalialia, ut genus, et species etc.
15

Ubi videtur oriri una difficultas: cum accidens in aliquo genere sit genus et species, qua tamen distinctione in Porphyrio distinguitur ab eis.

Cui respondetur quod per <non> praedicari in quid differt⁶⁷ a genere et specie, et per "indeterminationem" ad unam speciem a differentia et proprio.
20

5.1.6. Sexta difficultas particularis est in quo subiecto sunt novem genera accidentium.

Cui respondetur quod in quocumque habetur individuum speciei specialissimae habentur omnia genera et species illius praedicamenti, et species saltem quidditative, quia quidditas generalissimi cuiuscumque generis est in individuo eiusdem generis. Et ideo individuum "quod" est subiectum /f.3r/ subiectans istam quantitatem vel qualitatem aut relationem, subiectat totum praedicamentum quidditative; sed subiectat
25 istam quantitatem aut qualitatem immediate, et totum praedicamentum mediate.
30

Et si obiciatur per talem rationem, quod omne praedicamentum accidentis dicit tria, scilicet naturam communicatam absolute, et intentionem qua est in pluribus, et ambitum totius praedicamenti, sed haec
35 omnia non possunt subiectari in uno individuo, quia tunc individuum

64 dicto: dictum O. 65 quem: O. 66 Porphyrius, *Isagoge*, 21,20 - 22,1. 67 differt: differret O.

esset genus vel species; hic dicitur quod praedicamentum per primam partem, <scilicet> quidditatem, subiectatur in uno individuo - ut prius dictum est -, sed per secundam partem subiectatur in duobus, et per tertiam partem subiectatur in omnibus.

- 5 5.1.7. Septima difficultas particularis est ista: si genus secundum se totum sit in una specie.

Et arguitur quod sic: nam duae species eiusdem generis univoce participant genus, ergo quicquid generis est in una specie est in alia et e converso; sed si particulariter alia pars generis esset in una specie
10 et in alia, tunc haec non haberet eandem rationem generis; et per consequens genus non esset univocum illis. Consequens falsum, ergo etc.

Ad oppositum sic: si genus secundum se totum sit in omni sua specie, ergo esse in pluribus simul speciebus est in omni sua specie - quod falsum est.

- 15 Et ideo dicitur quod in genere sunt tria, scilicet natura, quae est nuda quidditas generis; secundo⁶⁸ est in genere intentio, quae est plurium simul naturalis similitudo; et tertio est ambitus, per quem est in pluribus vel paucioribus. Genus ergo secundum naturam est totum in omni specie et species in omni individuo; tamen secundum omnes suas
20 partes, sic est in omnibus secundum se totum, et non in una. Per istam distinctionem responderi potest ad praedicta argumenta.

5.1.8. Octava difficultas est ista: si species dicat totam essentiam individui.

- Pro declaratione istius est notandum quod essentia individui potest
25 est sumi tripliciter: primo pro sua quidditate; et sic solum natura speciei est sua essentia, quia est quidditas eius. Secundo modo potest sumi pro quidditate contenta vel graduata, ipso⁶⁹ non tamen supposito condicionibus accidentis; et sic ipsum [est] individuum per se in genere substantiae, si sit substantia, vel in alio genere, si sit alterius
30 generis, est sua essentia. Tertio modo ut est obiectum sensus cum condicionibus accidentis; et sic non differt a sua existentia sua⁷⁰ essentia.

Primo modo species dicit totam essentiam individui, sed non secundo neque tertio modo.

- 35 5.1.9. Nona difficultas est si species potest salvari in uno individuo et genus in uno genere subalterno, vel genus in una specie.
68 secundo: secunda 0. 69 ipso: *subintellige* individuo. 70 sua: sive 0.

Cui respondetur quod genus vel species potest dupliciter intelligi: vel pro intentione secunda, vel pro intentione prima. Genus ut est intentio prima potest salvari potentialiter, sine alia specie actualiter <exsistente>, in specie una, et sic potest species in uno individuo, quia primus exitus generis est in una specie et primus exitus speciei est in uno individuo; quia sufficit penes definitionem generis et speciei quod genus sit aptum natum de pluribus differentibus specie praedicari, et sic de specie. Nec, quod magis <est>, repugnat soli et lunae aptitudo dicendi de pluribus, quia dicit Aristoteles, I *De caelo et mundo*⁷¹, quod differt dicere 'caelum' et 'hoc caelum', et tamen ita est unum sicut sol et luna.

5.1.10. Decima difficultas est haec: si genus pro illo priori pro quo praecedit omnem suam speciem sit proprie genus.

Cui respondetur quod sic, propter rationem praedictam, quia ut est res primae intentionis est apta nata praedicari de pluribus differentibus specie. Sed sic non est complete genus logicum, sed sic est genus incomplete et metaphysicum. Sed tamen, ut cadit in secunda intentione, sic est complete genus logicum.

5.1.11. Undecima difficultas est haec: si differentia ante quam dividat genus sit a parte rei.

Cui dicitur quod sic, quia prius est in natura, quae effectiva causa est specierum productarum vel producendarum, quam dividit genus. Non tamen est in actu completo prius, sed simul dividit et est in actu completo. Est tamen in potentia subiectiva naturae prius quam dividit genus, quia dicit Porphyrius⁷² quod genus continet differentiam potestative.

5.1.12. Duodecima difficultas et ultima est haec: si proprietas individualis ad speciem determinandam sit ut materia vel⁷³ forma.

Et quod sit materia probatur: dicit enim Aristoteles in I *De caelo et mundo*⁷⁴: "qui dicit 'caelum' dicit formam, sed qui dicit 'hoc caelum' dicit formam in materia"; sed hoc caelum est individuum; ergo individuum dicit supra speciem materiam.

Ad oppositum sic: sicut se habet materia prima in compositione naturali, sic species in compositione metaphysicali; sed illud quod distinguit in compositione naturali est forma; ergo illud quod distinguit

71 Aristoteles, *De caelo*, I, c.9, 278a 12-5.

72 Cf. supra nota 59.

73 vel: et O. 74 Cf. supra nota 71.

in compositione metaphysicali est similiter forma; et per consequens proprietas individualis dicit formam ad speciem, et non materiam.

Pro declaratione illius aliquae emergunt difficultates. Quarum prima est haec: si individuum addat aliquid positivum supra speciem,
5 cum species dicat totum esse suum.

Secunda difficultas est quid sit illud quod addit supra speciem.

Circa istas difficultates⁷⁵ sunt opiniones sibi obvias: una opinio est quod individuum addit supra speciem materiam, et illa est ratio individuationis. Alia dicit quod addit collectionem accidentium,
10 ut habetur in Porphyrio⁷⁶. Tertia dicit quod addit principia naturalia, scilicet materiam et formam. Quarta dicit quod addit principiorum naturalium contractionem et limitationem. Quinta dicit quod formam⁷⁷ substantialem individualement.

Istarum ergo opinionum prima et ultima sunt magis famosae. Prima opinio habet tales auctoritates et rationes pro ea. Dicit enim Aristoteles, *De caelo et mundo*⁷⁸, quod omne quod sentitur sentitur per suam materiam, et individuum est obiectum sensus, per Philosophum⁷⁹; ideo videtur quod materia est causa individuationis.

Item, dicit ibidem⁸⁰: "qui dicit 'caelum' dicit formam /f.3v/, sed
20 qui dicit 'hoc caelum' dicit formam in materia"; ergo materia magis dicit individuum quam forma.

Ultima opinio, quam magis reputo esse veram, est Doctoris Subtilis⁸¹, quae talis est, quod individuum addit formaliter supra speciem formam vel proprietatem individualement tantum.

Pro cuius declaratione praemittendae sunt quaedam distinctiones⁸². Primo: individuum potest dupliciter considerari. Vel prout est sub sua specie, nihil includens nisi sibi essentialia; et sic nullum individuum generis substantiae includit aliquod accidens, quantitatem vel qualitatem, <nec> materiam nec formam, ut principia naturalia sunt. Et sic
30 propria ratio individuationis eius est differentia individualis eius. Vel individuum potest considerari ut dicit materiam et formam cum conditionibus eius, ut cum quantitate, et qualitate etc.; et sic ratio formalis eadem est ratio individualis, ut prius, licet materia cum quantitate et conditionibus eius sit ratio apprehensionis eius a sensu particulari.
35

⁷⁵ difficultates: n^onc addit O.

⁷⁶ Cf. Porphyrius, *Isagoge*, 7, 22-4.

⁷⁷ formam: spat. vac. 4 fere litt. O.

⁷⁸ Cf. Aristoteles, *De caelo*,

⁷⁹ Cf. Aristoteles, *An. Post.*, I, c. 24, 86a 29-30 et *De anima*, II, c. 5, 417b 22-8.

⁸⁰ Cf. supra nota 71.

⁸¹ Cf.

supra nota 2. ⁸² distinctiones: dines O.

Et ideo individuum formaliter sumptum non addit materiam, quia si sic, tunc omne individuum haberet materiam. Consequens falsum, per Doctorem nostrum, quia secundum ipsum⁸³, immo etiam secundum Aristotelem, separatae substantiae non habent materiam, et tamen bene habent individuationem. Nec, quod amplius est, hoc individuum, scilicet Sortes, formaliter addit supra speciem materiam. Sed tamen addit supra speciem materiam et formam, et istarum contractionem, et accidentium collectionem, sed non formaliter ut individuum est, sed ut individuum est sensibile sensu particulari. Et ideo dicit Doctor noster Subtilis⁸⁴ quod individuum non est per se obiectum sensus particularis, sed sensus communis. Et hoc intelligit Aristoteles quando dicit quod individuum est obiectum sensus. Sed bene individuum existens sub condicionibus accidentalibus applicatum materiae corporali est subiectum sensus particularis. Et causa est quia sensus particularis est virtus organo corporali alligata.

Et sic respondetur ad textus primae opinionis quod ipse intelligit de sensu particulari. Et ideo imaginor quod Deus, causator omnium rerum, primo causet naturas illarum quas suppositavit rationibus individualibus; sed quasdam suppositavit in materia, ut sentirentur organo corporali, quasdam extra materiam, ut plane patesceret eius mirifica causatio, quae magis evidet in his quae materiam non habent quam in his quae habent.

De ista materia planius dicetur postea.

6. Sexta difficultas est si definitio generis vel speciei sit plurius aut unius rei.

Pro quo dico quod quando dicitur 'genus est quod praedicatur' etc., vel 'species est quod praedicatur', in talibus definitur res ut sibi applicatur secunda intentio. Sed quando genus sumitur sub nomine primae intentionis, vel species, ut 'animal est corpus animatum sensibile', vel 'homo est animal rationale' etc., tunc definitur res ut primae intentionis absolute. Et sic patet illi difficultati.

7. Septima difficultas est, et ultima, si differentia, proprium et accidens praedicantur in quid vel in quale.

Cui respondetur quod haec tria praedicantur in quale de substantia, sed duo illorum, ut proprium et accidens, praedicantur in quid de proprio

83 Cf. Iohannes Duns Scotus, *Opus Oxon.*, II, d.3, q. 7 (ed. Vivès, vol. XII, pp. 159-70).

84 Cf. Iohannes Duns Scotus,

genere vel in proprio genere. Nam duplex est quale, scilicet substantiale et accidentale. Quale substantiale est ut differentia, quae est de substantia rei; quale accidentale est duplex: quoddam inseparabile et determinans sibi subiectum, ut proprium, quoddam separabile et indifferens, ut accidens. Et dicitur quod accidens adest et abest praeter subiecti corruptionem.

7.1. Ex qua descriptione emanat una difficultas, scilicet si inhaerere subiecto sit de ratione accidentis.

Huic dicitur quod accidens potest dupliciter considerari: vel in ratione exsistentiae, vel in ratione essentiae. De ratione exsistentiae inhaeret, sed de ratione essentiae non inhaeret. Primo modo definitur quando dicitur quod accidens est quod adest et abest praeter etc.; alio modo definitur quando dicitur 'accidens est quod non est genus, neque species, nec differentia, nec proprium'. Nec sequitur ex hoc quod accidens existens inhaereat quod sit ubilibet relatio, quia inhaerere est duplex: uno modo inhaerere dicit dependentiam⁸⁵ ad terminum, et sic est relatio; alio modo dicit dependentiam accidentis ad subiectum, et sic non est relatio.

8. Finitis tandem difficultatibus levius restat respondere ad argumenta principalia. Unde dicitur: subiectum libri Porphyrii est universale ut respicit quinque universalia; et sic in nulla alia scientia est subiectum, quia in aliis scientiis subiecta sunt universalia determinata -ut praedicatur in secunda difficultate principali. Et per hoc patet responsio ad duo argumenta facta pro supposito quaestionis⁸⁶.

Ad quaesitum respondetur quod universale sic sumptum tantum differt formaliter ab⁸⁷ aliis, scilicet genere, specie etc. - et etiam declaratum est in alia difficultate. Et sic est minor falsa argumenti facti in oppositum illius. Et sic est finis quaestionis.

Ex his paucis patet quid sentiendum⁸⁸ est de universali⁸⁹ aut libro Porphyrii secundum opinionem ponentium illud in re praeter intellectus fabricationem, etc.

Explicit compendium super quinque universalia
compilatum per venerabilem patrem, videlicet
fratrem Willelmum Russell.

⁸⁵ dependentiam: accidentis ad subiectum et sic non est relatio *add. et del.* O. ⁸⁶ quaestionis: *vel* conclusionis O. ⁸⁷ ab: eis *add. et del.* O. ⁸⁸ sentiendum: *sendum* O. ⁸⁹ universali: universale O.